

חסד - החוט השזור את ראשית התורה לאחריתה

ברגעים המרוממים של שמחת תורה, כשכלל ישראל מסיים את התורה כולה ופותח בה מחדש, נפגשים שני קצוותיה: מילות הסיום של פרשת 'וזאת הברכה' 'לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל', מתחברות עם מילות הפתיחה של ספר בראשית 'בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים'. מעבר זה, המאחד את סוף התורה עם ראשיתה, מעורר אותנו להתבונן בחוט השני השזור לאורכה של התורה כולה. מהו היסוד המשותף המחבר את תחילת תורתנו עם סופה?

ייחודה של התורה – שכולה חסד

על כך עמדו חז"ל במסכת סוטה (דף יד ע"א): "דרש רבי שמלאי: תורה, תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. תחילתה גמילות חסדים, דכתיב: 'וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹקִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתָנוֹת עוֹר וַיַּלְבֹּשֵׁם' (בראשית ג, כא) וסופה גמילות חסדים, דכתיב: 'וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִיא' (דברים לד, ו)".

ובמדרש תנחומא (וירא, א) הוסיפו חז"ל וציינו שגם אמצעיתה חסד, וכך כתבו: "אמר רבי שמלאי: תדע שכל דרכיו חסד, שהרי בתחילת התורה קשט את הכלה, דכתיב 'וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלֶע...' (בראשית ב, כב), שכן בכרכי הים קורין לכלה בונה, ובסופה קבר את המת 'וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִיא', ובאמצעיתה ביקר את החולה, כיון שמל אברהם בא הוא ופמליא שלו ובקרו ממה שקראו בענין 'וַיִּבֶן אֱלֹהֵי ה'...' (בראשית יח, א)". המהרש"א (בחידושי אגדות למסכת סוטה דף יד) מבאר את דברי חז"ל ומסביר שרבי שמלאי בא להורות על מעלתה המרוממת של התורה: "כי התורה כולה מראשה ועד סופה כולה חסד, כמו שנאמר 'וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה'. וידוע מעלת מדה טובה זו על הצדקה ושאר מדות בכמה מקומות".

התורה כידוע רוויה בדינים, במשפטים, בתרי"ג מצוות, בעונשים ובדקדוקי הלכות. נשאלת השאלה, מדוע קבע רבי שמלאי שעצמותה ומהותה של התורה היא גמילות חסדים?

הקצוות מגלים את המגמה הפנימית

המהר"ל (חידושי אגדות סוטה שם, ונתיב גמילות חסדים פרקים א-ב) מעמידנו על ההבנה שכל ענייני הדינים והעונשים הכתובים בתורה, הינם תרופה ותיקון לצורך סילוק הרע מהעולם, ואינם עיקר כוונת הבריאה. משסר הרע, נותר רק הטוב. אילו היה האדם עומד במעלתו ללא חטא ומריבה, לא היה כל צורך במערכת הדינים והמשפטים.

מסיבה זו נקבעו בתחילת התורה ובסופה מעשי גמילות חסדים. הראשית מקרינה על כל הבא אחריה, והאחרית חותמת ומכריעה את כל אשר קדם לה. נמצא שהקצוות מלמדים על מגמתה הפנימית של התורה, שהיא הטוב והחסד, ועמוד החסד נעלה על כל המידות כולן. קשר התורה אל בוראה מתגלה במלוא עוזו בקצוותיה: הואיל וכל דרכי הקב"ה חסד ורחמים וזהו תואר מידותיו, ראוי שתתחבר התורה לנותנה באותה מידה עצמה. מכאן מסיק המהר"ל כי החסד אינו רק "עוד מצווה" ממנין תרי"ג, אלא התכלית המרכזית שלשמה ניתנה התורה כולה.

התורה – תורת חיים

בספרו 'נתיב גמילות חסדים' מוסיף המהר"ל נדבך נוסף, ומבאר את הזיקה המהותית שבין לימוד התורה לעשיית החסד. במסכת עבודה זרה (דף יז ע"ב) אומר רב הונא: "כל העוסק בתורה בלבד, דומה כמי שאין

הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר ספרים. 052-9453811 | אתר <https://shaalti.co.il>

מעוניינים ברעיונות חינוכיים מפרשת השבוע? רוצים להיערך כראוי לשולחן שבת?

לחצו כאן <https://did.li/gq4ZH>, או שלחו את המילה 'רעיון' למייל office@shaalti.co.il

'תורתך שאלתי', הספרים שיעשירו את שולחן השבת שלכם, לפרטים <https://did.li/fyHCN>

לו אלוה". כיצד יתכן לומר על אדם השוקד על דברי אלוקים חיים, שייחשב כמי שאין לו א-לוה? מבאר המהר"ל: אדם העוסק בתורה כחכמה עיונית בלבד, מבלי לקשור את עצמו למעשה החסד, עלול להפוך את לימוד התורה לידיעה מופשטת, ל"משהו תיאורטי". התורה מצד עצמה היא שכל אלוקי מופשט ורוחני, בעוד האדם נטוע בעולם החומר. טבעו של החומר שהוא אנוכי, בבחינת "מקבל תמיד", שאינו משפיע. מי שאינו עוסק בגמילות חסדים, גופו נותר אטום ומגושם. רק בכוחה של מידת החסד, שעניינה השפעה, נתינה ויציאה מגבולות ה'עצמי', לזכך את החומר הגס ולעשותו זך ונקי. וכשהפתילה זכה ומאירה במידות של חסד, יכול אור השכל האלוקי של התורה לחול עליה ולהתחבר בה בשלמות. רמז לכך הביא המהר"ל: אותיות המילים 'גמילות חסדים' בגימטריה = 611, כמנין 'תורה'. ללמדנו, שהתורה מוצאת את משכנה הנאמן רק בנפש המעוטרת בעשיית חסד.

ביום שמחת תורה, עת נאחז את ספרי התורה בזרועותינו ונרקוד לכבודה של תורה, נשווה לנגד עינינו את המסר הנצחי החקוק בין קצוותיה. אנו מסיימים ב"ויקבר אתו בגיא" ופותחים מיד ב"כתנות עור וילבשם". **סיום ופתיחה זו מעידים על מהות שמחתנו, שמחה על תורה המדריכה אותנו לחמלה, לנשיאה בעול עם הזולת ולאהבת ישראל.** בבואנו לחדש את מעגל השנה ולהתחיל מחדש "בְּרֵאשִׁית", נזכור שהתנאי לקבלת עול מלכות שמים ואור התורה הוא הכשרת הלב להיות כלי קיבול ראוי. והכל באמצעות זיכוך המידות והרצת חסד בין אדם לחברו.

חיבור סוף התורה לראשיתה בשמחת תורה ממחיש שגמילות החסדים היא החוט המקשר ומחזיק את מסכת החיים היהודיים כולם. כשהתורה נלמדת מתוך זיכוך המידות והטבה לזולת, היא הופכת מ"חכמה" ל"תורת חיים", המאחדת בין שמים וארץ. רק כשהלימוד העיוני מתחבר למעשה החסד המזכך את הנפש, זוכה האדם להפוך את השכל האלוקי המופשט ל"תורת חיים" המאירה את הווייתו ואת סביבתו.

הכותב: הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר סדרת הספרים 'תורתך שאלתי' על התורה, רב המכר 'כי ישאלך' – על הגדה של פסח, 'מה שאלתך' – על מגילת אסתר. **לתגובות** – office@shaalti.co.il

מעוניינים ברעיונות חינוכיים מפרשת השבוע?

רוצים להיערך כראוי לשולחן שבת?

לחצו על הקישור <https://did.li/gq4ZH>

או שלחו את המילה 'רעיון' למייל

office@shaalti.co.il

הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר ספרים. 052-9453811 | אתר [/https://shaalti.co.il](https://shaalti.co.il)

מעוניינים ברעיונות חינוכיים מפרשת השבוע? רוצים להיערך כראוי לשולחן שבת?

לחצו כאן <https://did.li/gq4ZH>, או שלחו את המילה 'רעיון' למייל office@shaalti.co.il

'תורתך שאלתי', הספרים שיעשירו את שולחן השבת שלכם, לפרטים <https://did.li/fyHCN>

